

Ole-Jacob Christensen, småbruker og styremedlem av Vestre Slidre Miljøpartiet dei Grøne har skrive lesarinnlegg om saken som opprører mange i Nord-Aurdal og i Vestre Slidre om dagen

Publisert: 28. april 2019

Skal Stølsvidda bli naturreservat? Det kan bli resultatet av den prosessen som Miljødirektoratet har satt i gang. Men er det fornuftig å lage et naturreservat av et område som er formet av århundrers bruk og menneskelig aktivitet? Fjellet, slik vi ser det i dag, er ingen urørt natur, men er preget av generasjoners jakt, fiske, beiting, dyrking, jernutvinning osv.

Den svenske vekstøkologen Urban Emanuelsson påpeker at vern av slike områder ofte fører til gjengroing og tap av det man ville bevare, altså det biologiske mangfoldet. I boka Europeiske kulturlandskap forklarer han hvorfor.

Allerede i forordet forteller Emanuelsson leserne om den spennende oppdagelsesferden han inviterer oss med på: «På gott och ont har jag inte förmått välja mellan biologin och historien» - og godt er det: Vandringene hans viser oss nettopp hvor tett sammenbundne de to er. Ikke for ingenting har boken undertittelen: «Hur människan format Europas natur». Eller verdens: For han tar også noen skritt utenfor eget kontinent, og viser at mennesket overalt, gjennom tusener av år har formet naturen rundt seg for å skaffe seg levebrød.

Men det aller meste av boka handler om Europa, og hvordan europeiske bønder har brukt naturen rundt oss til produksjon av mat, klær og bygnings- og skipsmaterialer gjennom de siste 2000 årene. Vi skal ikke så langt tilbake i tid før vi ser at menneskene brukte et langt bredere spekter av naturen enn i dag. Bruk av utmarksbeite var vanlig overalt hvor det var utmark, og utmarka hadde sett helt annerledes ut i dag hvis den virkelig hadde vært den uberørte villmarka noen tror den er. For ikke vare ble utmarka beitet, skogene ble hogd etter faste rutiner – ikke bare for å skaffe ved og materialer, men like mye for å skaffe fôr. Noen steder ble trærne hogt ved rota i ung alder for å produsere mest mulig biomasse, andre steder var det grenene som ble hogd, slik vi ser på styvingstrær. «Lövingar» kaller Emanuelsson landskaper der slik hogst ble kombinert med slått mellom trærne. Mange steder ble det også ryddet åkre i skogen, slik skogfinnene gjorde i Norge. Slike åkre ble bare dyrket i noen få år, før de grodde igjen med gress, og eventuelt skog.

Dette bredspektrede landbruket skilte ikke klart mellom natur og kulturlandskap. Alle ressurser ble brukt. Det hadde store svakheter, og innmarka ga langt lavere avlinger enn vi oppnår i dag. Ikke desto mindre er det interessant at enkelte sider ved dette landbruket i dag har fått fornyet interesse blant agronomer som ønsker en tettere integrering mellom skog og landbruk (systeme agroforestier). Med dagens kunnskap

kan slike dyrkingsmetoder gi høye avlinger samtidig som det ivaretar viktige naturkvaliteter som biologisk mangfold og lite forurensning.

Emanuelssons tilnærming griper dermed inn i viktige dagsaktuelle diskusjoner. Stølsområdene er gode eksempler på at mennesket kan leve i harmoni med naturen rundt seg, og at vekst og vern-modellen basert på totalt vern av enkelte områder eller arter, og vill vekst utenom både er uhistorisk og feilslått. Beiting og slått på fjellet er livsviktige og klimavennlige måter å produsere førsteklasses mat på.

Ønsker vi å ta vare på landskap, planter og dyr i stølslandskapet, er å opprette et naturreservat ikke veien å gå. Bare fortsatt stølsdrift med beiting, fôr dyrking, hogst og bærekraftig jakt og fiske kan sikre disse verdiene for framtida.